

ДОВІДКА

Про результати моніторингу сформованості
мовленнєвої діяльності учнів початкових класів
за підсумками II семестру 2024-2025 навчального року

На виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 року №813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти», листів Міністерства освіти і науки України від 09.05.2025 №1/9535-25 «Про завершення 2024/2025 навчального року в закладах середньої освіти», від 30.08.2024 1.1/15776-24 «Про Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році», листа Департаменту освіти і науки від 30.04.2025 №063-2484 «Про завершення 2024/2025 навчального року», навчальних програм початкової освіти, плану роботи закладу освіти на 2024-2025 навчальний рік, календарно-тематичних планів вчителів початкових класів на II семестр протягом березня-травня 2025 року адміністрацією закладу був проведений моніторинг сформованості мовленнєвої діяльності учнів 1-4 класів: списування (1-і класи), аудіювання (2-4-і класи), робота з літературним твором (2-4-і класи), діалогічне мовлення (2-і класи), усний твір (2-3-і класи), письмовий твір (4-і класи), усний переказ (3-і класи).

Оцінювання навичок мовленнєвої діяльності відбувалося відповідно наказу Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 року №813 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти». Матеріал для проведення моніторингового дослідження було підібрано відповідно до віку учнів та відповідав навчальним програмам. Завдання готувалися та погоджувалися на засіданні методичного об'єднання вчителів початкових класів.

Мовленнєва компетентність – це вміння досконало користуватися мовою в конкретних життєвих ситуаціях (висловлювати свої думки, бажання, наміри, прохання тощо). Для формування навичок оволодіння мовою, комунікативних умінь педагоги розвивають мовленнєві компетентності учнів. Питання формування мовленнєвої компетентності молодших школярів є актуальним, бо воно є основою успішного формування соціально активної, творчої особистості.

Результати моніторингу сформованості мовленнєвої діяльності учнів початкових класів за підсумками II семестру 2024-2025 навчального року відображено у зведеній таблиці.

№	Клас	К-ть учнів у класі	Види мовленнєвої діяльності															
			Аудіювання				Письмовий твір				Робота з літературним твором				Усний переказ			
			В	Д	С	П	В	Д	С	П	В	Д	С	П	В	Д	С	П
1	1-А	14																
2	1-Б	18																
3	1-В	18																
4	2-А	26	15 сф.		7 ф.						12 сф		11 ф				17	9
5	2-Б	22	6 сф.		8 ф.						9 сф		5 ф				14	8
6	2-В	23	12 сф.		7 ф.						11 сф		8 ф				15	8
7	2-Г	21	5 сф.		16 ф.						9 сф		10 ф				14	7
8	3-А	23	5	17	1	-					6	15	2	-	17	6	-	-
9	3-Б	26	8	12	3	-					12	9	3	-	17	6	1	-
10	3-В	26	7	6	5	2					10	8	4	-	9	11	6	-
11	4-А	29	22	7	-	-	9	15	5	-	20	4	-	-				
12	4-Б	24	12	4	-	-	5	10	4	-	13	7	2	-				
13	4-В	24	8	2	4		5	2	7	1	13	9	-	-				

Важливим видом мовленнєвої діяльності є говоріння. Уміння вести діалог, підтримувати його - одне із найважливіших комунікативних умінь школяра. Формування діалогічних умінь вчителі початкової школи систематично реалізують на уроках української мови. Це позитивно впливає на ефективність роботи з розвитку мовлення загалом, а також на розвиток мислення молодших школярів.

Учням 2-х класів були запропоновані теми для діалогів:

- У книжковому магазині.
- Розмова по телефону (Виклик лікаря).
- Мої канікули.
- Знайомство.
- На прогулянці в парку.
- Бесіда з татом.
- У бібліотеці.
- На спортивній секції.
- У магазині іграшок.
- Улюблений мультфільм.
- Ким я хочу бути.
- Розмова біля годівнички.

Дослідженням було охоплено 92 учні (100% контингенту учнів 2х класів). Аналіз результатів показав, що практичні навички, передбачені програмою з діалогічного мовлення в учні 2 класів з навчального предмету «українська мова» в більшості сформовані, а саме:

- складають діалог на задану тему - 53 учні (58%);
- використовують форми мовленнєвого етикету – 56 учнів (61%);
- дотримуються правил спілкування та норм літературної мови – 51 учень (55%);
- обсяг діалогічного мовлення відповідає нормі – у 56 учнів (61%).

Всі учні 2-ї класів показали високі результати (вчителі: Коросташова Н.М., Коваль Н.Г., Снігир В.М., Гонтарук Я.І.). Результати відображені в таблиці (додається).

Аудіювання – це такий вид мовленнєвої діяльності, під час якого людина одночасно сприймає усне мовлення й аналізує його (здійснює смислову обробку інформації), а для цього необхідно бути уважним, уміти швидко актуалізувати весь попередній мовленнєвий та інформаційний досвід, концентрувати увагу на змісті висловлювання при мінімальному контролі за його мовною формою, мати треновану короткочасну і розвинену довготривалу пам'ять, мати здатність результативно працювати у визначених часових межах. Успішне аудіювання допомагає учням розвинути комунікативні навички та опанувати іноземну мову.

Моніторинг якості сформованості аудіативних умінь (слухання і розуміння прослуханого) з української мови був проведений фронтально в 2-4 класах за незнайомими текстами та тестовими завданнями до них, а саме:

- у 2-х класах за текстом Л. Воронкова «Антон і Харитон»;
- у 3-х класах за текстом Є. Гуцалом «Лось»;
- у 4-х класах «Чому риба сом самотня?» (наукова казка).

У ході моніторингового дослідження встановлено, що серед учнів 2х класів, які виконували роботу, а саме 76 учнів (83% контингенту учнів 2х класів):

- сформовані результати навчання – у 38 учнів (50%) і формуються – у 38 учнів (50%).

Найбільше помилок учні допустили:

- у 6 завданні – Встанови послідовність подій у тексті (28 учнів/37%);
- у 2 завданні – Що захищало Харитона від сонця? Тестове завдання (22 учнів/29%);
- у 4 завданні – Куди повернув Антон на перехресті? Тестове завдання (17 учнів/22%);
- у 3 завданні – Що захищало Харитона від дощу? Тестове завдання. 1 учень із 2-А класу допустив помилку (13%).

Вчитель Коросташова Н.М.

У ході моніторингового дослідження встановлено, що найкраще справилися з роботою учні 2-А та 2-В класів (вчителі: Коросташова Н.М., Снігир В.М.).

У ході моніторингового дослідження встановлено, що серед учнів 3х класів, які виконували роботу, а саме 66 учнів (88% контингенту учнів 3х класів):

- справилися на:
 - високий рівень – 20 учнів (30%);
 - достатній рівень – 35 учнів (53%);
 - середній рівень – 9 учнів (14%);
 - початковий рівень – 2 учні (3%) 3-В класу: Сапов Артем та Арабаджи Аріна (вчитель Шкурат О.В.).

Найбільше помилок учні допустили:

- у 8 завданні – Про кого з героїв можна сказати словами прислів'я «За добро добром платять». Доведи свою думку (20 учнів/30%);
- у 1 завданні – Який був лісник? Тестове завдання (18 учнів/27%);
- у 5 завданні – До якого жанру належить цей твір? Написати (12 учнів/18);
- у 2 завданні – Де лежав лось? Тестове завдання (10 учнів/15%);
- у 7 завданні – Установити послідовність подій, пронумерувавши речення за допомогою цифр найменше учнів допустили помилки тільки 4 учні/6% із 3-В класу (вчитель Шкурат О.В.).

Найкраще справилися учні 3-А та 3-Б класів (вчителі: Левчук Т.І., Фещук Л.І.).

У ході моніторингового дослідження встановлено, що серед учнів 4х класів, які виконували роботу, а саме 59 учнів (77% контингенту учнів 4х класів):

- справилися на:
 - високий рівень – 42 учнів (71%);
 - достатній рівень – 13 учнів (22%);
 - середній рівень – 4 учні (7%) 4-В класу: Бабкін О., Білий Є., Григоренко А., Пилипенко А. (вчитель Очеретня О.В.).

Найбільше помилок учні допустили:

- у 5 завданні – Пронумеруй послідовність подій у творі (12 учнів/20%);
- у 8 завданні – Визнач головну думку твору (написати) (8 учнів/14%).

Найкращі результати в 4-А та 4-Б класах (вчителі: Онищук С.А., Левицька В.М.). Результати відображені в таблицях (додаються).

Усний твір у рамках НУШ – це вид говоріння, коли учень розповідає про щось, використовуючи свої слова.

Моніторинг уміння складати усний твір перевірявся у всіх учнів 2-3 класів (2-х класи – 92 учні; 3-х класи – 68 учнів).

Учням були запропоновані теми для складання усного твору:

- 2 класи – «Моя улюблена пора року» за поданим планом запитань.
- 3 класи – «Моя улюблена книжка» за поданим планом запитань.

Даний вид моніторингу мовленнєвої діяльності дає можливість зробити висновки, що сформовані результати навчання – у 40 учнів (43%) і формуються – у 52 учнів (57%) із 92 учнів (100% контингенту другокласників), а саме:

- зміст твору відповідає загальній темі, нічого зайвого, що її не стосується – у 62 учнів (67%);
- дотримана чітка структура твору: зачин, основна частина, кінцівка – у 45 учнів (49%);

- усі елементи логічно пов'язані – у 43 учнів (47%);
- твір відповідає заданому обсягу, завершений та зв'язний – у 47 учнів (51%);
- не допускається тавтологія – невиправдані повтори однакових чи спільнокореневих слів – у 43 учнів (47%).

Даний вид моніторингу мовленнєвої діяльності дає можливість зробити висновки, що із 68 учнів (91% контингенту 3х класів), а саме:

- зміст твору відповідає загальній темі, нічого зайвого, що її не стосується – у 64 учнів (94%);
- дотримана чітка структура твору: зачин, основна частина, кінцівка – у 57 учнів (84%);
- усі елементи логічно пов'язані – у 55 учнів (81%);
- твір відповідає заданому обсягу, завершений та зв'язний – у 63 учнів (93%);
- не допускається тавтологія – невиправдані повтори однакових чи спільнокореневих слів – у 55 учнів (81%).

Справилися на:

- високий рівень – 37 учнів (54%);
- достатній рівень – 24 учні (35%);
- середній рівень – 7 учнів (11%).

В цілому, учні 2-3 класів показали високі результати (вчителі: Левчук Т.І., Фещук Л.І., Шкурат О.В., Коросташова Н.М., Коваль Н.Г., Снігир В.М., Гонтарук Я.І.). Результати відображені в таблицях (додаються).

Протягом II семестру діагностуванню підлягали також навички монологічного мовлення (робота з літературним твором). Діагностувальна робота (робота з літературним твором) була комбінована та мала на меті контроль сформованості навичок читання мовчки із тестовими завданнями, розуміння змісту прочитаного, уміння працювати з текстом та виконання творчого завдання на побудову висловлювання власної думки за змістом прочитаного за текстами:

- 2 класи «Скляний чоловічок» за В. Сухомлинським;
- 3 класи «Негарна звичка» за О. Кротюк;
- 4 класи «Петро і Марійка» (I варіант) та «Як Федько відчув у собі людину» (II варіант) за В. Сухомлинським.

Після прослуховування тексту учні письмово виконували завдання на розуміння фактичного змісту сприйнятого на слух тексту, відтворення послідовності подій; встановлення смислових, причиново-наслідкових зв'язків, визначення теми твору.

У ході моніторингового дослідження виявлено:

- серед 2-х класів сформовані результати навчання – у 39 учнів (52%) і формуються – у 36 учні (48%) із 75 учнів (82% контингент 2х класів).
- справилися із завданнями без помилок – 24 учні (32%) другокласників.
- серед 3-х класів справилися на:
 - високий рівень – 26 учнів (38%);

- достатній рівень – 32 учнів (46%);
- середній рівень – 11 учнів (16%) третьокласників;
- серед 4-х класів справилися на:
 - високий рівень – 46 учнів (68%);
 - достатній рівень – 20 учнів (29%);
 - середній рівень – 2 учнів (3%) 4-Б класу: Долінський Я., Петрусенко С. (вчитель Левицька В.М.).

Класи	Допущені помилки											
	Розуміння змісту прочитаного											
	Визначає фактичний зміст, тему, основну думку, пояснює причиново-наслідкові зв'язки сприйнятого на слух висловлювання, уточнює інформацію, ставить доцільні запитання				Аналізує прочитаний текст, висловлює й обґрунтовує власне ставлення щодо прочитаного, формулює висновки				Будує зв'язні висловлювання (розповідь, опис, есе, діалог) в усній і писемній формах, володіє монологічною та діалогічною формами мовлення, дотримується правил культури спілкування			
	П	С	Д	В	П	С	Д	В	П	С	Д	В
2-і класи		34 (ф.)		41 (сф.)		38 (ф.)		37 (сф.)		35 (ф.)		40 (сф.)
3-і класи		9/13 %	32/46 %	28/41 %		16/23 %	29/42 %	24/35 %		10/14 %	35/51 %	24/35 %
4-і класи		2/3%	2/3%	64/94 %		4/6%	7/10 %	57/84 %	2/3%	3/4%	12/18 %	51/75 %

Найбільше помилок було допущено учнями у таких завданнях:

- серед учнів 2-х класів:
 - Відшукайте речення в тексті і допишіть їх. – 21 учень (28%);
 - Чи може дитина обійтися без порад і підказок? (творче завдання) – 17 учнів (23%);
 - З чим порівнюється Скляний чоловічок? Тестове завдання – 15 учнів (20%);
 - Коли Скляний чоловічок ставав темним? Тестове завдання – 13 учнів (17%).
- серед учнів 3-х класів:
 - Від чийого імені ведеться розповідь у творі? - 20 учнів (29%);
 - Віднови послідовність подій у тексті. Постав цифри в порожні клітинки - 22 учнів (32%);
 - Хто сказав ці слова: «Язик, мов лопата, і строчить, як з автомата?» (написати) – 26 учнів (38%).
- серед учнів 4-х класів:
 - Запиши чому Петрик навчився читати?/ Запиши, чому Федько став старанним. Що змінилося у ставленні хлопчика до роботи? – 17 учнів (25%);

- З'єднай стрілочками частини речень/Пронумеруй пункти плану послідовності подій – 11 учнів (16%);
- Пронумеруй пункти плану відповідно до послідовності подій у тексті/Продовжи речення. Хіба тобі не соромно?
Людина ж дивиться і все ... - 11 учнів (16%).

Найкращі результати показали учні 2-А, 2-В, 3-А, 3-Б, 3-В, 4-А, 4-Б та 4-В класів (вчителі: Коросташова Н.М., Снігир В.М., Левчук Т.І., Фещук Л.І., Шкурат О.В., Онищук С.А., Левицька В.М., Очеретня О.В.).

Особливо важливим видом мовленнєвої діяльності є письмо. Писемне мовлення молодших школярів полягає у формуванні умінь записувати свої думки, враження, спостереження за подіями оточуючої дійсності. Одним з найпоширеніших шляхів формування мовленнєвої компетентності на уроках української мови є твір. Приділяючи особливу увагу розвитку усного і писемного мовлення дітей, вчителі постійно розширюють їх життєвий досвід, вчать спостерігати, уявляти, творчо мислити й відчувати, оцінювати й узагальнювати, а потім передавати словом усе побачене, почуте, пережите.

Письмовий твір є формою реалізації письмового мовлення та оцінюється за структурою, змістом та правильним використанням мовних засобів.

Письмовий твір писали – 63 учні (82% контингенту 4-х класів). Учнім була запропонована тема письмового твору «Моя мрія». Завданням було: «Напиши про це твір (6-7 речень) за складеним орієнтовним планом:

1. Про що ти мрієш?
2. Чому ти мрієш саме про це?
3. Чи знаєш ти, як досягти своєї мрії?
4. Що ти робиш для здійснення своєї мрії?»

Аналіз сформованості писемного монологічного мовлення у 4-х класів показав:

- справилися на:
 - високий рівень – 19 учнів (30%);
 - достатній рівень – 27 учнів (43%);
 - середній рівень – 16 учнів (25%);
 - початковий рівень – 1 учень (2%) 4-В класу: Ушакова А. (вчитель Очеретня О.В.).

У ході моніторингового дослідження виявлено:

- висловлювання повноцінне, граматично та стилістично правильне – у 20 учнів (32%);
- допущено поодинокі лексичні неточності, мовні помилки – у 34 учнів (54%);
- порушена послідовність викладу, відсутні зачин або кінцівка, добір слів потребує вдосконалення – у 14 учнів (22%);
- висловлювання не становить завершеного тексту, допускають лексичні та граматичні помилки – у 1 учня (2%).

Найкращі результати показали учні 4-А та 4-Б класів (вчителі: Онищук С.А., Левицька В.М.). Результати відображені в таблиці (додається).

Велика увага педагогами приділяється усному переказу, оскільки це важкий вид роботи, який допомагає учням розвивати зв'язне мовлення та розуміння тексту.

Усний переказ перевірили у 73 учнів (97% контингент 3-х класів). Учнім був запропонований текст «Хитрий Хомка» (62 слова) для усного переказу.

У ході моніторингового дослідження виявлено:

- справилися на:
 - високий рівень – 43 учнів (59%);
 - достатній рівень – 23 учнів (32%);
 - середній рівень – 7 учнів (9%).

У ході моніторингового дослідження виявлено:

- вільно будують речення, використовуючи запозичені з оригіналу мовні засоби – 65 учнів (89%);
- дотримуються послідовності подій викладених у авторському тексті, причинно-наслідкової залежності, відтворення основних фактів – 65 учнів (89%);
- у повному обсязі передають все суттєве – 55 учнів (75%);
- припускаються мовленнєвих помилок – 23 учнів (32%).

Найкраще з даним видом роботи справилися учні 3-А та 3-Б класів (вчителі: Левчук Т.І., Фещук Л.І.).

Контроль умінь і навичок списування було проведено серед учнів 1х класів за текстом «Ми живемо в Україні ... » (34 слова). Виконували роботу – 39 учнів (78% контингенту учнів 1х класів). При оцінюванні списаного тексту в 1-х класах педагоги брали до уваги грамотність, каліграфію (форма, розмір, нахил, поєднання букв) і культуру оформлення письмової роботи (дотримування учнем гігієнічних правил).

У ході моніторингового дослідження виявлено, що:

- сформовані результати навчання – у 39 учнів (78%) і формуються – у 11 учнів (22%);
- не допусти помилок при списуванні – 9 учнів (23%);
- не справилися з роботою – 1 учень (3%) 1-Б класу Цалко Д. (вчитель Белкіна Т.Я.).

Результати відображені в таблиці (додається).

Для формування мовленнєвої компетентності учнів на уроках української мови вчителі ефективно використовую ігрові прийоми роботи та інтерактивні технології, які у невимушеній формі спонукають учнів до побудови діалогічних і монологічних висловлювань. Формування мовленнєвої компетентності молодших школярів є надважливою для становлення активної, творчої та комунікабельної особистості. Учні не бояться висловлювати власну думку; складають тексти, дають розгорнуті відповіді на питання. Учні оволоділи вміннями комунікувати українською мовою.

Рекомендації вчителям початкової школи:

- постійно працювати над удосконаленням уроку української мови, упроваджувати в практику інноваційні технології навчання;
- поповнювати словниковий запас учнів;

- вчити добирати синоніми до слів;
- практикувати на уроках української мови переказ тексту за серією малюнків;
- вчити будувати питання до тексту та відповідати на них;
- розвивати вміння знаходити опорні слова в тексті та відтворювати за ними текст;
- більше уваги приділяти повторенню та закріпленню вивченого матеріалу;
- використовувати групові та парні види роботи, ігрові вправи конструктивного рівня;
- здійснювати диференційований підхід відповідно до індивідуальних особливостей учнів;
- створювати на уроках позитивну мотивацію щодо засвоєння знань;
- сприяти активному виробленню в дітей навичок самоконтролю.

Заступник директора

Оксана САПОЖНИК